

Slovensko arheološko društvo

Delovanje med 1988 in 1990

ke arheološke preteklosti v 1. tisočletju pred našim štetjem.

Na koncu predavanja, ki naj bi imelo slovesno obeležje, moram z grenkim priokusom nemoči opozoriti na neuresničen načrt, ki spremlja naš muzej že desetletja. To je: ustrezen razstavni prostor za sodobno muzeološko prezentacijo naše bogate arheološke zbirke, ki je najprivlačnejša zbirka v Dolenjskem muzeju in ima tudi mednarodni sloves. Zato zasluži, da bi bila čimprej predstavljena na moderno koncipirani stalni muzejski razstavi. Že leta 1974 je ravnatelj Dolenjskega muzeja prof. Janko Jarc v uvodu h katalogu "Novo mesto v antiki" zapisal:

Ob vsem tem pa je tudi ob tej priliki potrebno z vso težo opozoriti našo družbo na nujnost pridobitve oziroma zgraditve novega arheološkega oddelka Dolenjskega muzeja, nove in sodobnim zahtevam ustrezne zgradbe, ki bo središče arheološkega znanstvenoraziskovalnega dela, obenem pa dostojen hram kulture prazgodovinskega, rimskega in zgodnj srednjeveškega obdobja na tleh Novega mesta in Dolenjske.

Njegova jasno formulirana zahteva se do danes ni uresničila. Zato ob stoletnem jubileju arheoloških raziskav v Novem mestu ponovno apeliram na vse tiste osebe in institucije, ki imajo moč odločanja in oblast, da bo ta načrt uresničen. To naj bo sporočilo naše ga zborovanja.

Tone Knez

Zadnje letno poročilo o dejavnosti društva je bilo objavljeno v ARHEU 6 (1987) in je predstavilo delo društva od oktobra do novembra 1986. Drago Svoljšak, ki je predsedoval društvu, je svoj mandat predal podpisane mu na skupščini 15. junija 1988. V obdobju 1987-88 se je društvo intenzivno pripravljalo na skupščino Zveze arheoloških društev Jugoslavije, predvideno za oktober 1988, zato je bilo sodelovanje med Dragom Svoljškom kot predsednikom Zveze arheoloških društev Jugoslavije in Mitjo Guštinom kot predsednikom SAD trdno povezano in tako tudi ni prišlo do kake uradne pisne primopredaje. Zato je smotrno, da v tem poročilu zajamemo dejavnost društva od leta 1987 dalje, da ne bi šle v pozabo številne aktivnosti, ki jih je izvedlo društvo v obdobju 1987-1990.

Najpomembnejša je izdajateljska dejavnost, usmerjena predvsem v širjenje strokovnega obzorja ter nadaljnje usposabljanje. V tem obdobju je društvo izdalo štiri redne številke ARHEA, od teh so bile tri tematsko zaključene (antični teksti, terenski pregledi, venetovanje), ena pa je bila splošna, posvečena jugoslovanskemu arheološkemu kongresu. Društvo je izdalo tudi posebno številko dosjeja arheoloških najdišč Dolenjske kot svoj prispevek k častitljivi stoletnici prvih najdb iz Novega mesta in kot vzpodbudo za nadaljnje izdajanje takšnih števil ARHEA tudi za ostale slovenske pokrajine.

Ob izdajanju svojega društvenega glasila, je društvo izdalo knjigo izbranih del Jožeta Kastelica *Opera selecta* (1988) ter skupaj z Narodnim muzejem posebno zgibaniko *Slovenska arheologija* (1989). Z izdajo prevoda knjige E. C. Harrisa *Načela arheološke stratigrafije* (1989) je začelo društvo s serijo nujno potrebnih priročnikov za uveljavitev enotnih standardov za delovne in dokumentacijske postopke ter za vzpodbuditev dialoga o slovenski arheološki terminologiji.

V seriji *Studia Humanitatis* je izšla vrsta dragocenih teoretskih razprav, ki so temelj napredka slovenske arheološke stroke, predvsem prevodi B. Djurića L. S. Klejn, *Arheološki viri* (1987), Isti, *Arheološka tipologija* (1988) in Bandinelli *Od helenizma do srednjega veka* (1990) ter B. Slapšaka s soprevajalci J. C. Gardin, *Teoretska arheologija* (1988).

V tem obdobju je pri Slovenskem arheološkemu društvu tudi sedež izdajateljske dejavnosti Zveze arheoloških

društev Jugoslavije. To dejavnost, ki je sredi 80. let povsem zamrla, je podpisani prevzel in jo z glavnim urednikom Bojanom Djurićem ohranil predvsem z novim *Arheološkim pregledom*. V teh nekaj letih se je izkazalo, da je kljub precejšnjim delovnim in finančnim naporom tovrstna informativna revija za jugoslovanski prostor koristna in nas uveljavlja tako v jugoslovanskem prostoru kot na tujem. Za ostale serije, predvsem za *Arheologia Iugoslavica*, moramo na žalost ugotoviti, da v teh razsežnostih nimajo pogojev za obstoj.

Posebno pozornost je društvo posvečalo tako imenovaneemu permanentnemu izobraževanju in popularizaciji arheologije. Tako smo od 18. aprila do 27. maja 1988 s finančno podporo Kulturne skupnosti Slovenije organizirali informativni restavratorski tečaj konserviranja in restavriranja arheoloških bronastih in železnih predmetov. Oprli smo se na dipl. arheologinjo Jarmilo Malinsky, ki je dokončala tudi restavratorsko šolo v Mainzu, in na sodobno opremljeno delavnico v Posavskem muzeju v Brežicah ter tamkajšnjega restavratorja Jožeta Lorberja. Z ustrežno časovno distanco moramo ugotoviti, da so bili slovenski muzejski tehniki, ko so se udeležili tečaja, zadovoljni. Dobili so možnost za praktično delo, za izmenjavo medsebojnih izkušenj in spoznavanje standarda delovnega prostora, kakršnega bi moral imeti sleherni regionalni muzej. Kljub vabilu društva so arheologi premalo izkoristili to priložnost za spoznavanje možnosti, ki jih omogoča sodobno restavratorstvo na tem področju. Tečaj, ki smo ga izpeljali z velikim entuziazmom in prizadevanje, da bi se tovrstno izobraževanje naših konservatorjev in restavratorjev nadaljevalo v okviru društva, sta naletela na nasprotovanje vodje laboratorija Narodnega muzeja g. Miliča, ki je v tistem času pri Kulturni skupnosti postavil podpisanega in delo društva v slabo luč, nam pa vzel elan za nadaljevanje. Ponovno lahko zaradi časovne distance ugotovimo, da je kritika g. Miliča naredila slovenski arheološki dediščini ogromno škodo, ker je zavrla pobudo društva na področju, ki je za slovenske arheologe in arheološko dediščino izrednega pomena.

Za spoznavanje arheološkega dela drugih, pa tudi za uveljavljanje lastnega dela zunaj arheološke stroke je društvo organiziralo vrsto predavanj, celo posebnih tematskih ciklov na Filozofski fakulteti in v Cankarje-

vem domu. Redne letne preglede arheoloških terenskih raziskav v Sloveniji smo organizirali v slavnostni dvorani SAZU, dokler nam zaradi povečanega zanimanja ni postala pretesna.

Za trajno evidenco navajamo predavanja po kronološkem redu:

PREDAVANJA 1988-1990

Januar 1988	
V. Kolšek: Celeia	FF
Februar 1988	
S. Petru: Neviudunum	FF
Marec 1988	
N. Osmuk: Castra-Ajdovščina	FF
L. Bartosiewicz: Archaeological research in Slovenia	FF
A. Choyke: Bone and alter working in Bronze Age Hungary	FF
Maj 1988	
B. Slapšak: Urbanizacija naših krajev v rimski dobi	FF
Januar 1989	
S. Gabrovec: Zgodovinska podoba 1. tisočletja pr. n. št. na Slovenskem	CD
M. Stojčič: Gradišče zgodnje železne dobe Gradac pri Svetozarevu	CD
Februar 1989	
M. Guštin: Od predmeta do kulturne dediščine	CD
D. Svolfšak: Most na Soči - Oppidum med Iliri in Veneti	CD
B. Govedarica: Zgodnja bronasta doba na Jadranskem področju	CD
Marec 1989	
K. Mihovilić: Nesactium - Glavno mesto Histrov	CD
R. Bunardić: Arheološka odkritja v Čelarevu	SAZU
April 1989	
M. Guštin in B. Križ: Ilirska naselja na Dolenjskem in v Posavju	SAZU
S. Čače: Liburni	SAZU
Maj 1989	
M. Šašel Kos: Po sledovih Kadma in Harmonije	SAZU

November 1989		Predavanja	
K. Buro: Geografska distribucija neolitske litične industrije na Madžarskem	FF	- plenarna zasedanja 26. okt. 88: predsedstvo akademik dr. B. Čović, dr. B. Teržan	8 predavanj
Februar 1990		(6 odpadlih)	
S. Čausidis: Tragovi na Perunoviot kult vo Makedonija	CD	predsedstvo dr. P. Medović, Dunja Glogović	14 predavanj
Maj 1990		(1 odpadlo-prebrano)	
H. Hagen: Angewandte Geologie, Mineralogie und Micropaleontologie in der Keramik Forschung	CD	- sekcije	
Junij 1990		skupno: 83 prebranih predavanj (117 prijavljenih)	
J. Ferluga: Istra med Justinijanom in Karlom Velikim	Piran	37 odpadlih predavanj	
September 1990		3 neprijavljena predavanja	
Tema: Rekognosciranje in topografija v Beli krajini in na Dolenjskem	N. m.	prazgodovinska	24 predavanj
predavatelj: J. Dular, M. Budja		(10 odpadlih)	
		27. okt. 88: predsedstvo dr. B. Govedarica	
		28. okt. 88: predsedstvo prof. B. Čečuk	
		antična	18 predavanj
		(10 odpadlih, 1 prebrano)	
		27. okt. 88: predsedstvo V. Sokolovska	
		28. okt. 88: predsedstvo O. Žižić	
		srednjeveška	19 predavanj
		(10 odpadlih)	
		27. okt. 88: predsedstvo dr. T. Knific	
		28. okt. 88: predsedstvo: dr. A. Pleterski	
		Spremljajoče prireditve:	
		- okrogla miza o računalništvu v arheologiji	
		vodja dr. B. Govedarica	60
		- N. Križnar, filmska dokumentacija arheoloških izkopavanj	70
		- V. Šribar, fotodokumentacija s stativi A6, A9, A12; sodelovanje M. Župančič s prikazom priključkov za stativ A	70
		- srečanje študentov arheologije iz jugoslovanskih univerzitetnih središč	
		- skupščina Zveze arheoloških društev Jugoslavije	
		uvodni in komemorativni del	140
		delegatski del	63
		- razstava Salona 1986-1987, Arheološki muzej Split	
		razstava Slovenska arheologija, Narodni muzej Ljubljana SAD	
		Neizvedeno - okrogla miza informatika v arheologiji, odpadlo 1 predavanje	
Največji podvig v obravnavanem času je bil seveda 13. kongres Zveze arheoloških društev Jugoslavije na Bledu od 25. do 29. oktobra 1988. Organizacijski odbor, ki ga je vodil Drago Svoljšak je ob pomoči celotnega IO SAD izpeljal kongres v izredno težavnem obdobju. Uspelo nam je zagotoviti primerno bivanje na Bledu, pomoč Turističnega društva Bled in Triglavskega narodnega parka pa je kongres obogatila. Da smo udeležencem lahko nudili dostopne cene, informativno gradivo in postavili s pomočjo Narodnega muzeja razstavo Slovenska arheologija, sta nas finančno podprli Raziskovalna in Kulturna skupnost Slovenije.			
Podatki o izvedbi in udeležbi:	Število udeležencev:		
- Otvoritev Kongresa 25. okt. 88: Hotel Toplice, slavnostna govora dr. Matjaž Kmecl, prof. dr. Jože Kastelic	260		
- Kongresa: s plačano kotizacijo 170, na stroške prireditelja 40, vsakodnevni obiskovalci 25.			
- Ekскурzija 25. okt. 88: Zagreb-Brežice-Celje-Šempeter-Bled	95		
- Ekскурzija 29. okt. 88: Bled-Kranjska gora-Vršič-Trenta-Most na Soči-Solkan-Kromberk-Ajdovščina-Goče-Ljubljana	122		
- Ekскурzija: ogled Bleda (otok in informacijski center Triglavskega narodnega parka)	150		

Kongres je bil tudi vzpodbuda, da smo dobili grafično podobo društva, ki jo je oblikoval dipl. ing. arh. Ranko Novak. Društvo je začelo z urejanjem arhiva ZADJ in SAD.

Med pomembne akcije društva v letu 1990 sodi tudi organizacija vrste okroglih miz na temo Venetovanje: ob izidu tematske številke ARHEA 10 (1990) v Cankarjevem domu (18.4.1990), v Trstu (7.5.1990), Gorici (7.6.1990) in Kopru (12.10.1990). Sodelovali so prof. dr. Bogo Grafenauer, dr. Milko Matičetov, izr. prof. dr. Alenka Šivic-Dular in doc. dr. Mitja Guštin. Udeležba je bila povsod številna. Razen izvora Slovanov in venetske teorije pa so razpravljali načenjali tudi teme našega zgodovinopisja in odnosa do lastne preteklosti.

Čeprav so rezultati društva sorazmerno uspešni, pa je bilo društveno življenje, ki se odraža v delu skupščine in organizacije strokovnih ekskurzij, zelo skromno. Zaradi študijske odsotnosti tajnice društva J. Horvat je manjkal pomemben povezovalni člen, ki nam ga ni uspelo nadomestiti, še več, morda smo z improviziranjem razrasle dejavnosti društva včasih celo kršili statutarna pravila. Le redki člani so pripravljani prevzeti odgovorne naloge v društvu, privrženost društvu je pogosto le simbolična, zato je v tem obdobju vse slonelo na nekaj posameznikov, med katerimi moram posebej omeniti D. Svoltjška, B. Djurića, B. Križa in G. Hirschback-Merhar. Med opravičili moramo upoštevati obremenjenost z lastnim delom in družbeni nemir časa. Seveda pa je manjkalo tistih oblik, ki bi člane društva povezala v tovariško celoto, ki ji je arheološka stroka skupni imenovalec.

Junija 1989 je bila letna skupščina društva z ekskurzijo na Koprsko, kjer smo si ogledali razstavo Koper med Rimom in Benetkami, predstavitev uporabe računalnika pri terenskem delu v Simonovem zalivu ter kaštelirja nad Kortami in nad Sočergo. Septembra 1990 je bila v Novem mestu skupščina, povezana s proslavo stoletnice novomeških arheoloških najdb in strokovnim posvetom o rekognosciranju in topografiji ter z ekskurzijo v Belo krajino. V okviru društvene dejavnosti je potekala tudi razprava o zakladni najdbi SEUSO. Društvo je redno organiziralo letno predstavitev terenskih raziskav: s spremembo prostora (iz dvorane SAZU v Cankarjev dom) je vpogled v naše delo omogočen širši javnosti.

Mitja Guštin
